

Original article

Özel Öğrenme Güçlüğü Tanısı Almış Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Bilimsel Dayanaklı Uygulamalar Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi

An Examination of the Opinions of Teachers Working with Individuals Diagnosed with Special Learning Disabilities About Scientifically Based Practices

Vedat Dinç ^{a,*} & Sinan Kalkan ^b

^aKuvars Special Education, İstanbul, Türkiye

^bDepartment of Special Education, Faculty of Education, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

Özet

Bu araştırmada, özel öğrenme güçlüğü tanısı almış çocuklarla çalışan öğretmenlerin, ÖÖG'li çocukların eğitimlerinde kullandıkları bilimsel dayanaklı uygulamalar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmaya İstanbul'un ilçelerine bağlı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde görev yapan ve ÖÖG olan çocuklarla çalışan 33 kadın ve 14 erkek olmak üzere toplam 47 öğretmen katılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin bilimsel dayanaklı uygulamalara yönelik olumlu bir yaklaşım sergilemelerine, faydalı bulmalarına ve desteklemelerine rağmen bu uygulamalara yönelik bilgi düzeylerinin düşük ve sınırlı seviyede olduğu aynı zamanda bu uygulamaları çok az sıklıkta kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak ÖÖG olan çocuklarla çalışan öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi ve eğitim ortamlarında bilimsel dayanaklı uygulamaların kullanımının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Yine bu uygulamalara yönelik hizmet içi eğitimlerinin verilmesi, öğretmenlerin bilimsel dayanaklı uygulamalar hakkında doğru bilgi elde edebilmeleri için bu uygulamaları araştırıp kendilerini geliştirmeleri ve lisans eğitimleri sırasında bu uygulamalara yönelik derslerin verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel öğrenme güçlüğü, Özel eğitim, Bilimsel dayanaklı uygulamalar.

Abstract

In this study, it is aimed to examine the opinions of teachers working with children diagnosed with SLD about the scientifically based applications used by children with SLD in their education. In the research, case study method was used as one of the qualitative research models. Case study is a qualitative research method used to describe people's understanding of a particular perception, situation, event or concept, their emotions, perspectives and how they experience that perception, situation or event. In the research, the data were collected by semi-structured interview technique. 47 Teachers working with individuals with special learning disabilities and working in Special Education and Rehabilitation Centers in Istanbul's districts participated in the study. The selection of the participants was based on volunteerism and 'easily accessible situation sampling' was used from the 'purposeful sampling' methods. At the end of the research, it was concluded that although teachers take a positive approach to scientifically based applications, find them useful and support them, their level of knowledge about these applications is low and

* Corresponding author:

Vedat Dinç, Kuvars Special Education, İstanbul, Türkiye.
Email: vedat.istanbul47@gmail.com

limited, and they also xiii use these applications very rarely. It is suggested that in-service trainings for these applications should be given taking into account the findings obtained from the research, and that teachers should investigate these applications and improve themselves in order to obtain accurate information about EBPs. It is also recommended that courses for these applications be given during undergraduate studies.

Keywords: Special learning disabilities, Scientifically based applications, Special education, Teacher opinions.

DOI: <https://doi.org/10.29329/baflas.2022.547.1>

GİRİŞ

Özel öğrenme güçlüğü (ÖÖG) terimi ilk olarak 1962 yılında Samuel Kirk tarafından ailelere yönelik yapılan bir toplantıda bireyin zekâsında herhangi bir problem olmamasına rağmen okulda yaşanan güçlükler olarak dile getirilmiştir (Werts vd., 2007). Mental bozuklukların tanıs ve sayımsal el kitabı, the diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-V) kriterlerini dikkate alarak yapmış olduğu tanımda ise ÖÖG; çocuğun zekâ seviyesi (zihinsel performansı) normal ve normalin üstünde olmasına rağmen okuma, yazma ve matematik becerilerini edinme ve bunları kullanmada yaşanan zorluklar olarak tanımlanmaktadır (APA, 2013). ÖÖG'nin nedenleri tam olarak bilinmemekle birlikte yaşanan güçlüğün neyden kaynaklandığına yönelik araştırmalar devam etmekte ve bazı araştırmacılar ÖÖG'nin birden fazla nedeninin olduğunu vurgulamaktadır. (Pierangelo ve Giuliani, 2006). ÖÖG; genetik, beyin hasarı, nörolojik etmenler, biyokimyasal reaksiyonlar ve psikolojik etkenlerin neden olduğu düşünülmektedir. Okuma, yazma, dinleme, konuşma ve matematik becerilerinde güçlük yaşayan ÖÖG olan çocuklar kendi içerisinde farklılıklar göstermektedir. Bazı ÖÖG olan çocuklarda okuma ve yazma becerilerinde zorluklar yaşarken, bir başka ÖÖG olan çocukta sadece okuduğunu anlamada ya da matematiksel becerilerde zorluklar yaşayabilmektedirler (Melekoğlu ve Çakıroğlu, 2015). Son yıllarda ÖÖG'ye yönelik çalışmaların arttığı gözlenmektedir. Bu artışın temel nedenleri arasında 1975'te çıkarılan (PL 94-142) sayılı Tüm Engelliler İçin Eğitim Yasası ile bu yasa bağlamında yapılan tanılama çalışmalarının yaygınlaşması ve ÖÖG'li bireylerin görülme sıklığının artması gösterilebilir (Kavale ve Spaulding, 2008). ÖÖG, özel eğitim alanında yaygın görülen özel gereksinim türlerinden biri olmasına rağmen bu çocukların doğru bir şekilde tanılanmasında, gereksinimlerine uygun eğitim hizmetlerinin sunulmasında ve uygun metotlarla eğitim verilmesinde problemler yaşandığı belirtilmektedir (Özmen, 2017). Aynı zamanda bu çocuklar genel eğitim sınıflarında eğitim almalarına rağmen güçlükler yaşamakta, yaşadıkları bu güçlükler akademik ilerlemelerini olumsuz yönde etkilemektedir (Seo ve Bryant, 2009). Öğretmenler ÖÖG yaşayan bu çocukların eğitim ihtiyaçlarının giderilmesinde ve bire bir eğitim vermelerine rağmen çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Bu çocukların gereksinimlerine uygun eğitim hizmetlerinden en üst seviyede yararlanmasının yolu öğretmenler tarafından bilimsel dayanaklı uygulamaların bilinmesi ve

kullanılmasından geçmektedir. BDU, birden fazla araştırmacı tarafından birden fazla ortamda deneysel araştırmalarla yapılan, çok sayıda katılımcıyla uygulanan, uygulama sonucunda uzmanlar tarafından görüş birliğine varılan, aynı zamanda istenen amaca ulaşılan sonuçlar doğuran uygulamalar olarak tanımlanmaktadır (Cook ve Cook, 2013). BDU'ların belirlenmesi ve eğitimler tarafından etkili bir şekilde kullanılmasının özel eğitim alanında çalışan araştırmacılara, öğretmenlere ve diğer uzmanlara kolaylıklar sağladığı düşünülmektedir (Tekin İftar, 2018). Özel eğitim alanında BDU'ların belirlenmesine yönelik yürütülen çalışmalar, bu uygulamaların okullarında rahatlıkla uygulanabileceğini ortaya koymuştur. Ancak BDU konusunda öğretmenler ve diğer uzmanların sınırlı bilgiye sahip olmalarından dolayı eğitim ortamlarında az kullanıldığı bilgisine ulaşılmaktadır (Odom vd., 2005; Yell vd., 2005; Jones, 2009; Gable vd., 2012; Cook ve Odom 2013; Alhossein, 2016). Örneğin; Jones 2009'da mesleğe yeni başlamış olan özel eğitim öğretmenlerinin BDU'ları kullanmalarının incelendiği bir araştırmada araştırmaya katılan 10 öğretmenin bilimsel dayanaklı uygulamaları kullanma oranlarının az olduğu ortaya koymuştur. Yine ulusal alanyazın incelendiğinde BDU'lara ilişkin sınırlı sayıda çalışmalar yapıldığı ve yapılan çalışmalarda öğretmenlerin bu uygulamalar hakkında bilgi düzeylerinin sınırlı olduğu ve bu uygulamaları sık kullanmadıklarını görülmektedir. Son zamanlarda BDU'larla ilgili öğretmen görüşlerinin incelendiği çalışmalar incelendiğinde öğretmenlerin bu uygulamalara yönelik yüzeysel bilgiye sahip oldukları bilgi düzeylerinin düşük olduğunu göstermekte öğretmenlerin bu uygulamalara yönelik bilgi düzeylerinin geliştirilebilmesi için hizmetiçi eğitimlerinin artırılması ve lisans eğitimleri sırasında bu uygulamalara yönelik ders içeriklerinin artırılması önerilmektedir (Özdemir, 2019; Çil vd., 2022).

Türkiye'de öğretmenlerin özel gereksinimli çocuklarla yürütülen eğitsel faaliyetlerde bilimsel dayanaklı uygulamaları kullanmalarını zorunlu kılan herhangi bir yasal düzenleme bulunmazken bu uygulamaları yaygın bir şekilde kullanmadıkları söylenebilir (Rakap, 2016). Bununla birlikte Türkiye'de bilimsel dayanaklı uygulamalara yönelik araştırmaların sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Son yıllarda Türkiye'de alanyazında ÖÖG'ye yönelik yapılan çalışmalar hız kazanmış ve bu çalışmalarda bir artış görülüyor olsa da ÖÖG'li çocuklar için etkili bilimsel dayanaklı uygulamaların belirlenmesine yönelik araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, ÖÖG'li çocuklar ile çalışan öğretmenler tarafından bilimsel dayanaklı uygulamaları yaygın bir şekilde kullanmanın önemi dikkate alındığında, bu çocukların gelişimlerinin desteklenmesinde öğretmenlerin konuya ilişkin bilgi ve tutumlarının belirleyici olduğunu söylenebilir. Bu araştırmada ÖÖG'li çocuklarla çalışan öğretmenlerin eğitimlerinde kullandıkları bilimsel dayanaklı uygulamalara ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Araştırmaya katılan öğretmenler bilimsel dayanaklı uygulamaları nasıl tanımlamaktadır?
2. Araştırmaya katılan öğretmenler hangi yöntemleri bilimsel dayanaklı uygulama olarak görmektedir?

3. Araştırmaya katılan öğretmenler bilimsel dayanaklı uygulamaların etkileri hakkındaki görüşleri nelerdir?
4. Araştırmaya katılan öğretmenler bilimsel dayanaklı uygulamaların ÖÖG’li çocukların gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Nitel araştırmalar gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinden oluşan ve bu veriler doğrultusunda insanların algı, durum ve olayların gerçekçi, bütüncül ve çok yönlü bir biçimde ortaya koyan araştırmalar olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırma modellerinden biri olan durum çalışması herhangi bir konudaki sınırlılığı ortaya koymak ya da onu, açıklığa kavuşturmak ve o konu hakkında gerekli bilgileri ortaya koymak amacıyla yapılan sistematik bir araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Chmiliar, 2010).

Çalışma Grubu

Çalışma İstanbul’un ilçelerine bağlı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde görev yapan ve ÖÖG’li çocuklarla çalışan 33 kadın ve 14 erkek olmak üzere toplamda 47 öğretmen ile yürütülmüştür. Katılımcıların seçiminde gönüllülük esas alınmış ve ‘amaçlı örnekleme’ yöntemlerinden ‘‘Kolay Ulaşılabilir Durum Örnekleme’’ kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip derinlemesine sağlıklı ve kapsamlı veri elde etmek amacıyla çalışmaların 50 yürütülmesine ortam hazırlamaktadır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme; diğer örnekleme durumlarının kullanılmasının olanaklı olmadığı durumlarda seçilen örnekleme yöntemidir (Patton, 1987). Katılımcıların araştırmaya seçilmelerinde şu önkoşullar aranmıştır: (1) dört yıllık lisans programından (özel eğitim öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği) mezun olmak, (2) özel öğrenme güçlüğü olan çocuklarla çalışmış veya çalışıyor olmaları esas alınmıştır. ÖÖG’li çocuklarla çalışmayan ve önkoşulları sağlamayan öğretmenler araştırmanın dışlanma kriteri olarak belirlenmiştir. Yapılan çalışmanın katılımcı sayısının belirlenmesi için önceden GPover analizi yapılmıştır. GPover analizinde önceki benzer çalışmalar dikkate alınarak etki büyüklüğü 0,5 etki gücü ise 0,80 olarak belirlenmiştir. Analiz sonucunda toplam örnekleme kişi sayısı 34 olarak belirlenmiştir. Bunun sonucunda çalışma en az 34 kişi olmak koşuluyla ulaşılması sağlanmıştır. Sonrasında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınarak çalışmada görüşme yapılacak olan öğretmenlerin görev yaptıkları kurumlar belirlenmiştir. Kurumlar ziyaret edilerek kurum yöneticileri ve öğretmenler ile çalışmanın amaç ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma ölçütlerini karşılayan öğretmenler belirlenmiştir. Görüşme yapılacak öğretmenler seçildikten sonra araştırmacının da randevu takvimine uyacak belirli gün ve saatler belirlenmiştir. Görüşme pandemi önlemleri dikkate alınarak yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin isim ve soyisimleri

gizli tutularak öğretmenler Ö.1, Ö.2, Ö.3 ... şeklinde kodlanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgilerine ilişkin tanımlayıcı özellikler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Değişken	Alt değişken	F	%
Yaş (Yıl)	23-27 yaş	25	53,2
	28-32 yaş	11	23,4
	33-37 yaş	6	12,8
Cinsiyet Eğitim Durumu	38-46 yaş Kadın	5	10,6
	Erkek Lisans	33	70,2
	Yüksek Lisans	14	29,8
		42	89,4
		5	10,6

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak “Öğretmen Bilgi Formu” ve on sorudan oluşan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” olmak üzere iki veri toplama aracı bulunmaktadır.

Öğretmen Bilgi Formu. Öğretmen bilgi formunda öğretmenlerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mezun oldukları programlar, mesleki kıdem ve branşlarının ne olduğuna yönelik sorular bulunmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin daha önceden BDU ile ilgili bir eğitim alıp almama, lisans ya da lisansüstü eğitimleri sırasında BDU ile ilgili bir eğitimden yararlanıp yararlanmama, görev yaptıkları kurumda BDU’ların kullanımının desteklenip desteklenmemesine yönelik sorular da bulunmaktadır.

Görüşme Formu. BDU’lar ile ilgili sorular hazırlanırken öncelikle alanyazın taranması yapılmıştır. Alanyazın taranması incelendikten sonra yarı yapılandırılmış görüşme formundan oluşan toplam 10 soru hazırlanmıştır. Görüşme soruları araştırmacı tarafından danışman öncülüğünde geliştirilmiştir. Bu çalışmada araştırmacı ve danışman tarafından geliştirilen görüşme formu için, iki özel eğitim uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanından görüş alınmış ve alınan görüşlere bağlı olarak görüşme formunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Uzman görüşü sonrasında araştırmada daha iyi ve derinlemesine veri toplanabilmesi için sorular belli bir sıra ile düzeltilmiştir. Tüm düzeltmeler yapıldıktan ve gerekli izinler alındıktan sonra veriler toplanmaya başlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri toplanmadan önce etik kuruldan izin alınmıştır. Etik kuruldan onay ve gerekli izinler alındıktan sonra İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü izni alınması için başvuru yapılmıştır. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra verilerin toplanmasına karar verilmiştir. ÖÖG’li çocuklarla çalışan öğretmenlerin BDU hakkında görüşlerinin incelenmesi için

İstanbul'un ilçelerine bağlı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde görev yapan 47 gönüllü öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Telefonla yapılan görüşmelerde araştırmacı kendini tanıtarak araştırmanın amacı ile öneminden söz etmiştir. Kurumlardan gerekli izin ve onay alındıktan sonra kurumlar ziyaret edilip kurum yöneticileri ile görüşmeler yapılmış ve öğretmenler ile kısa bir toplantı düzenlenerek görüşme tarihleri ve saati planlanmıştır. Görüşme öncesinde görüşmeyi hatırlatmak amacıyla öğretmenler ile iletişime geçilmiştir. Görüşmeler her bir öğretmen ile yaklaşık olarak 15- 30 dakika arasında sürmüştür. Çalışmaya katılım gösteren öğretmenlerle yapılacak olan görüşmeler, araştırmacı tarafından 23.03.2021 28.04.2021 tarihleri arasında pandemi önlemleri dikkate alınarak yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler toplam otuz sekiz günde tamamlanmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce katılımcılara görüşmenin ses kaydının alınacağı belirtilmiş, ardından gönüllü onam formu imzalatıldıktan sonra görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan 47 öğretmen ile yapılan görüşmelerin ortalama 18 dk. toplamda ise 840 dk. (14 saat) sürmüştür. Görüşmelerde en uzun görüşme 43.46 dk. en kısa görüşme ise 11.34 dk. sürmüştür. Görüşmeler içerik analizi yapılarak belirli temalar altında sınıflandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanılmış olup veriler sistematik bir biçimde verileri elde etmek ve çıkarımlar yapmak amacıyla içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde elde edilen veriler birbirine benzerlik gösterdiği yönleriyle belirli temalar ve kavramlar çerçevesinde bir araya getirilerek okuyucunun anlayacağı bir biçimde yorumlanmaktadır. İçerik analizi, mesajların taşıdığı anlamları sistematik bir şekilde kategoriler aracılığıyla çözümleyen ve çıkarımlar yapan araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Öğretmenlerle yapılan görüşme kayıtlarının tümü, yazılı dökümana dönüştürülmüş ve kodlayıcılar arası güvenilirlik hesaplamaları ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş birliği}}{\text{Görüş Ayrılığı} + \text{Görüş birliği}} \times 100$) yapılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Yapılan görüşmelerin içeriği herhangi bir değişiklik yapılmadan olduğu gibi yazılı metne dönüştürülmüştür. Görüşmeler metne dönüştürüldükten sonra her öğretmenin dokümanı Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde kodlanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgi formunda yer alan sorulara ilişkin yanıtlarının frekans ve yüzdelik dağılımları hesaplanmıştır.

Kategoriler oluşturulurken araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri cevaplar esas alınarak oluşturulmuştur. Örneğin; Bilimsel dayanaklı uygulamalar sizce ÖÖG olan çocukların eğitiminde etkili midir? Cevabımız 'Evet' ise ÖÖG'li çocukların hangi nitelikleri üzerinde etkili olduğunu düşünüyorsunuz? sorusuna verilen cevaplar için 'Akademik Becerilere Etkisi, Sosyal Becerilere Etkisi, Psikolojik Becerilere Etkisi ve Diğer'' şeklinde kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler oluşturulduktan sonra alan uzmanı tarafından incelenip son şeklini almıştır.

Güvenirlilik Verileri

Nitel araştırmalarda güvenirlilik yapılan çalışmanın inandırıcılığının arttırılması açısından önemli olduğu görülmektedir. Yine nitel araştırmalarda güvenirliliği elde edilen sonuçların tekrarlanabilmesi olarak tanımlayabiliriz. Nitel araştırmalarda güvenirliliğin sağlanabilmesi için benzer çalışmaların farklı kişiiler tarafından aynı sonuçlara ulaşması yapılan araştırmanın güvenirliliğini arttırabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu bilgiler göz önüne alındığında araştırma verilerine ait ses kayıtlarında iki uzman tarafından dinlenilmiş olup metne dönüştürülmüştür. Yapılan 47 görüşmenin güvenirliliğinin sağlanabilmesi için görüşmenin 16'sı alınıp bu görüşmelerin ses kayıtları ve veri dökümleri seçilmiştir. Analiz sonucunda uzmanlar arasında %85,6 oranında veriler üzerinde tutarlılık sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada katılımcıların BDU'lara yönelik verdikleri yanıtların yüzdeliklerinin belirlenmesi ve dağılımı için frekans analizi yapılmıştır.

Araştırmaya başlamadan önce öğretmenlerin kişiisel bilgilerinin gizli tutulup görüşmelerin sadece araştırma amaçlı kullanılacağına yönelik bilgi verilmiştir. Öğretmenlerin isimleri gizli tutularak (rn., 1, 2, 3, şeklinde) kodlanmıştır. Araştırmanın i geçerliliğini arttırılması için her sorunun ardından katılımcı teyidi sağlanılmasına zen gösterilmiştir. Yine i geçerliliğin sağlanması için araştırma bulgularında doğrudan alıntılara başvurulmuştur. Araştırmanın içerik analizi iki farklı uzman tarafından incelenmiştir. Değerlendirmede $(\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Ayrılığı} + \text{Görüş Birliği}}) \times 100$ formülü esas alınmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmanın güvenirlilik verilerine yönelik elde edilen sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. İçerik Analizine İlişkin Elde Edilen Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Soru	Görüş birliği	Görüş ayrılığı	Güvenirlilik
Soru 1	10	3	76,9
Soru 2	27	4	87,1
Soru 3	25	2	92,6
Soru 4	9	3	75,0
Soru 5	11	3	78,5
Soru 6	8	2	80,0
Soru 7	29	4	87,9
Soru 8	7	2	77,7
Soru 9	5	0	100,0
Soru 10	6	0	100,0
Toplam	137	23	85,6

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çığ'li çocuklarla çalışan ğretmenlerin BDU'lara ilişkin görüşlerin incelendiği bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular, belirli bir sıra ile alt kategoriler altında

sunulmuştur. Bu bağlamda bulgular, öğretmenlerin BDU'lara ilişkin eğitim ve deneyimleri, öğretmenlerin BDU'ları tanımlama biçimleri, öğretmenlerin BDU'lara ilişkin algıları, öğretmenlerin BDU'ların etkililiğine ilişkin görüşleri, öğretmenlerin BDU'ların kullanılmasına ilişkin görüşleri, öğretmenlerin BDU'ların uygulanmasına ilişkin görüşleri, öğretmenlerin kullandıkları BDU'lar, öğretmenlerin BDU'ların avantajlarına ilişkin görüşleri, öğretmenlerin BDU'ların çocukların gelişmelerine katkısına yönelik görüşleri, BDU'ların mesleki gelişmelerine katkısına yönelik görüşleri ve öğretmenlerin BDU'ların sınıf-içi performansları üzerindeki etkisi başlıkları altında sunulmuştur.

Öğretmenlerin İlişkin Aldıkları Eğitim ve Mesleki Deneyimleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgi formunda araştırma konusuyla ilgili sorulara verdikleri cevaplara ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 46,8'i daha önce bilimsel dayanaklı uygulamalarla ilgili bir eğitim almadığını, %74,5'i lisans eğitimleri sırasında bu uygulamalara yönelik eğitim aldıkları %74,5'i ise görev yaptığı kurumun bilimsel dayanaklı uygulamaları desteklediğini ifade etmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin BDU'lara İlişkin Aldıkları Eğitim ve Mesleki Deneyimleri

Sorular	Yanıt	F	%
Daha önce bilimsel dayanaklı uygulamalarla ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	25	53,2
	Hayır	22	46,8
Lisans eğitimi sırasında bilimsel dayanaklı uygulamalarla ilgili eğitim aldınız mı?	Evet	35	74,5
	Hayır	12	25,5
Görev yaptığı kurum bilimsel dayanaklı uygulamaları destekliyor mu?	Evet	35	74,5
	Hayır	12	25,5

Öğretmenlerin BDU'ları Tanımlama Biçimleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BDU'ları nasıl tanımladıklarına ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 4'te sunulmuştur. Araştırmaya katılan 47 öğretmenin 23'ü BDU'ları, bireyin gerçek yaşamdaki ihtiyaçlarına uygun, uzman kişiler tarafından hazırlanmış olan, nesnel olan, sonuçları belli olan, yol gösterici olan, belli bir kitleye uygulanmış olan, genel geçer olan uygulamalar olarak tanımlamışlardır. Öğretmenlerin BDU'ları bu şekilde tanımlama biçimleri BDU'lara ilişkin bilgilerin tutarlı olmadığını göstermektedir.

Tablo 4. Öğretmenlerin BDU’ları Tanımlama Biçimleri Nedir?

Kategoriler	Kodlanan Maddeler	F
Kanıtlanmış	Sonuçları tutarlı/kanıta dayalı olan	19
Bilimsel	Bilimsel yöntemlere dayalı olan	13
DeneySEL	DeneySEL çalışmalar sonucunda hazırlanmış olan	10
Diğer Uygulamalar	Bireyin gerçek yaşamdaki ihtiyaçlarına uygun, Uzman kişiler tarafından hazırlanmış olan, Nesnel olan, Sonuçları belli olan, Yol gösterici olan, Belli bir kitleye uygulanmış olan, Genel geçer olan uygulamalar	23

Tablo 4’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin belli bir kısmının BDU’ları tanımlamada yetersiz olduğu görülmektedir. Örneğin, katılımcı öğretmenlerden (Ö10) BDU’ları ‘‘Bireyselleştirilmiş her çocuğa yönelik uyarlanabilen uygulamalardır’’; Ö31: ‘‘Araştırmalar sonucu özel öğretim güçlüğü olan çocuklarda ortak bir problemden yola çıkarak uygulanan programlardır’’; Ö7: ‘‘Araştırmalar yapılmış bu konu üzerinde. Bu tarz olan uygulamalar olabilir. Ö9: ‘‘Yöntem ve teknikler geliyor aklıma. Bu yöntem ve tekniklerin alanında uzman kişiler tarafından gösterilerek uygulanarak hem teoride hem pratikte bunun gösterilmesi uygulanması diyebilirim. Uzman kişiler tarafından verilen detaylandırılmış eğitimlerdir’’ şeklinde tanımlamışlardır.

Öğretmenlerin BDU’lara İlişkin Algıları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BDU’ları nasıl algıladıklarına ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 5’te sunulmuştur. Araştırmaya katılan 47 öğretmenin BDU’lar denildiğinde ilk aklına gelen uygulamaların başında Akademik Beceri Uygulamaları, UDA (Uygulamalı Davranış Analizi), DMP (Disleksi Müdahale Programı), Doğrudan Öğretim Yöntemi, Anlatım Yöntemi gibi öğretim yöntemleri geldiği belirtilmiştir. Ayrıca bu 47 öğretmen BDU’lar denildiğinde ilk akla gelen uygulamaların içinde oyunla öğretim, küçük adımlar uygulaması, sunuş yoluyla öğretim, akvaryum yöntemleri, altı şapka tekniği, beyin fırtınası, köşeleme tekniği, Montessori, zincirleme yöntemi gibi akla gelen ilk uygulamaların olduğunu da ifade etmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin BDU'lara İlişkin Algıları Nedir?

Kategoriler	Kodlanan Maddeler	F
Davranışsal uygulamalar	UDA (Uygulamalı davranış analizi), PECS (Resim değiş- tokuşuna dayalı sistem), Doğrudan öğretim yöntemi, Olumlu Davranış Desteği, Basamaklandırılmış öğretim yöntemi, , Yanlıssız öğretim yöntemi	24
Müdahale uygulamalar	DMP (Disleksi müdahale programı), DEM-OKU (Disleksi Eğitim Müdahalesi ve Okuma)	6
Diğer uygulamalar	Akademik beceri uygulamaları, Anlatım yöntemi, Bilişsel çalışmalar (BDT, Pass Eğitimi), İnteraktif eğitim, Küçük adımlar uygulaması, Sunuş yoluyla öğretim, Teknolojik araç kullanımı, Akvaryum yöntemleri, Altı şapka tekniği, Beyin fırtınası, Dene - yap öğretimi, DONA eğitimi, Kavram yöntemi, Köşeleme tekniği, Montessori, Neurosond, OÇİDEP, Oyunla öğretim, Rulman tekniği, Tekli fırsat, Zincirleme yöntemi	45

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, BDU'lar denildiğinde ilk aklına gelen uygulamaların içinde UDA (uygulamalı davranış analizi), doğrudan öğretim yöntemi, yanlıssız öğretim yöntemi, basamaklandırılmış öğretim yöntemlerinin yanında montessori, anlatım yöntemi, sunuş yoluyla öğretim ve oyunla öğretim gibi yöntemlerin olduğunu belirtmişlerdir. Tablo 5'te görüldüğü gibi öğretmenlerin BDU'lar denildiğinde ilk aklına gelen uygulamalar arasında anlatım yöntemi, sunuş yoluyla öğretim ve oyunla öğretim gibi yöntemlerin olması BDU'lar hakkında bilgilerinin yetersiz ve tutarsız olduğunu göstermektedir. Örneğin, katılımcı öğretmenlerden (Ö26) BDU'lar denildiğinde ilk aklına gelen uygulamalar içerisinde anlatım yöntemi, sunuş yoluyla öğretim gibi uygulamalar olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden Akademik beceri uygulamaları UDA (Uygulamalı Davranış Analizi), DMP (Disleksi Müdahale Programı), Doğrudan Öğretim Yöntemi gibi öğretim yöntemleri gibi ilk aklına gelen uygulamalar olduğu görülmektedir. Bu soruya verilen cevaplar dikkate alındığında araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin yaklaşık ¼'ün akla gelen ilk uygulamaları doğru cevapladıkları görülmektedir. Yine bu uygulamaların büyük bir bölümünün ÖÖG'li çocukların eğitiminde kullanılmaması bunu destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında en çok akla gelen uygulamaların ÖÖG'li çocukların eğitiminde kullanılan BDU'lar (örn., doğrudan öğretim yöntemi veya bilişsel strateji öğretimi gibi) olmaması öğretmenlerin bu uygulamaları sık kullanmadıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin BDU'ların Etkililiğine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BDU'ların etkililiğine ilişkin görüşleri Tablo 6'da sunulmuştur. Araştırmaya katılan 47 öğretmenden 14'ü BDU'ların ÖÖG'li çocukların akademik becerileri, 12'si sosyal ve psikolojik becerileri üzerinde etkili olduğunu düşünmektedir. Ayrıca, araştırmaya katılan öğretmenlerin 8'i kısmen etkili olduğunu belirtirken araştırmaya katılan

öğretmenlerden 1'i ise ÖÖG'li çocuklar için uygun değiller ve bu uygulamaların etkili olmadığını düşünmektedir.

Tablo 6. Öğretmenlerin BDU'ların Etkililiğine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Kodlanan Maddeler	F
Akademik becerilere etkisi	Akademik becerilerde etkilidir	14
Sosyal ve psikolojik becerilere etkisi	İletişim becerilerinde etkilidir, Davranışları üzerinde etkilidir, Psikolojik-ruhsal gelişimlerinde etkilidir	12
Diğer	Zihinsel gelişimde etkilidir, Bütün gelişim alanlarında etkilidir, Öğrencinin bireysel farklılıklarına göre farklı etkilidir, ÖÖG için uygun değiller	26

Öğretmenlerin BDU'ların etkililiğine ilişkin görüşleri şu şekildedir: Ö9, Etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü çocuklarda zaman içerisinde bir ilerleme, sıçrama olduğunu gördüm; Ö14: Evet, etkilidir. Okuma hızlarının artışı konusunda etkili olduğunu düşünüyorum. Çocuklar belirli bir yöntem üzerinde çalışılmaya başlandığı zaman bunun farkında olan çocuklar olduğu için kendilerini daha motive hissediyorlar. Farkındalıkları artıyor; Ö18: Evet, etkilidir. Somut düşündürmeye yönelik, çocuk hem görüyor hem yapıyor. Birden fazla duyuya hitap ediyor; Ö20: Evet, etkilidir. Özellikle okuma üzerinde, harfleri doğru okumada, hataların azalmasında ve akıcı okuma da etkilidir; Ö23: Etkilidir. Kendini ifade edebilme, problemlere çözüm bulabilmede etkilidir.

Öğretmenlerin BDU'ların Uygulanmasına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BDU'ların uygulanmasına ilişkin görüşleri Tablo 7'de sunulmuştur. Araştırmaya katılan 47 öğretmenden 40'ı BDU'ları bireysel eğitimde, 7'si ise grup eğitiminde uygulanmasının kolay olduğunu belirtmişler. Ayrıca öğretmenlerin 20'si BDU'ların grup eğitiminde uygulanmasının zor olduğunu bildirirken bireysel eğitimde bu uygulamaların zor olduğunu söyleyen öğretmen olmadığı görülmektedir.

Tablo 7. Öğretmenlerin BDU'ların Uygulanmasına İlişkin Görüşleri Nelerdir?

Kategoriler	Kodlanan Maddeler	F
Bireysel eğitim	Bireysel eğitimde uygulanması kolay	40
	Bireysel eğitimde uygulanması zor	-
Grup eğitimi	Grup eğitimde uygulanması kolay	7
	Grup eğitimde uygulanması zor	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BDU'ların uygulanmasına ilişkin görüşleri şu şekildedir: Ö5, Birebirde daha etkili olabileceğini düşünüyorum. Çünkü öğretmen ve öğrencinin gün geçtikçe daha çok birbirlerini tanıdığını ve konu üzerinde çalışacaklarını ve hangi yöntemi uygulayacaklarını daha iyi bilir. Hem öğretmen hem de öğrenci açısından daha yararlı olacağını düşünüyorum, Ö10: ‘‘Bence birebirde

daha etkili çünkü çocuk sayısı arttıkça uygulama güçlüğü artar diye düşünüyorum, Ö12: ‘Sınıf mevcudu ne kadar artarsa verimlilik o kadar düşüyor bence, birebir eğitimi savunuyorum. Birebir eğitimde hem çocukla daha iyi iletişim kurabiliyorsun daha iyi tanıyorsun seviyesine göre gitmeye çalışıyoruz daha etkili olduğunu düşünüyorum birebir eğitim, Ö20: Ben birebir eğitimde daha kullanışlı ve uygulanışı açısından daha etkili olduğunu düşünüyorum. Yoğunluğu çocuğa verebiliyoruz; Ö41: Birebir de daha büyük katkı sağlıyor, Ö25: Genel eğitimde uygulamak çok zor. Birebir uygulanmasını daha etkili buluyorum, Ö39: Birebirde daha etkilidir. Ö36: Birebir eğitimde kendi planlanmış bir öğretim yöntemi ise bu işe yarayabiliyor, Ö28: Bireysel eğitimde çok etkili oluyor. Özel ve genel eğitimde çok daha zor. Grup içerisinde uygulamak daha zor, Ö32: Birebirde daha etkili. Genel ve özel eğitim sınıflarında daha fazla çocuk olunca hepsine yetemeyebiliriz bu açıdan zor olabileceğini düşünüyorum.

Öğretmenlerin BDU’ların Avantajlarına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BDU’ları öğretimlerinde kullanmalarının avantajlarına ilişkin görüşleri Tablo 8’de sunulmuştur. Araştırmaya katılan 47 öğretmenden 35’i BDU’ların sınıf içerisinde ders verimliliği, içeriği ve zaman planlanmasında kolaylık sağladığını öğretmenlerden 23’ü çocukta olumlu davranış, akademik başarı ve öğrencilerin özelliklerine göre eğitim kolaylığı sağladığını belirtirken, öğretmenlerin 6’sı iletişim kolaylığı sağladığını belirtmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin BDU’ları Öğretimlerinde Kullanmalarının Avantajlarına İlişkin Görüşleri Nelerdir?

Kategoriler	Kodlanan Maddeler	F
Dersi verimliliği	Ders verimliliği/Ders içeriği zaman planlamasındaki kolaylık	35
Akademik başarı	Çocukta olumlu davranış / akademik başarı gelişimi, Öğrencinin özelliklerine göre eğitim kolaylığı	23
Diğer	İletişim kolaylığı	6

Araştırma bulguları genel olarak incelendiğinde öğretmenlerin bu uygulamaları desteklediğini ve sınıf içerisinde avantaj sağladığını göstermektedir. Öğretmenlerin BDU’ları öğretimlerinde kullanmalarının avantajlarına ilişkin görüşlerine dair verdikleri cevap örnekleri şu şekildedir: Ö3, *Bilimsel dayanaklı bir uygulama yaptığımda belli bir plan ve program çerçevesinde ilerleyebiliyorum. Bu sayede daha net bilgiler almış oluyorum.* Ö10: *Zaman kullanımında etkili, önceden planlı olduğu için ders sırasında daha net sonuçlar alıyoruz.* Ö44: *Yol haritası oluyor. Benim daha hızlı ve daha etkili ilerlememi sağlıyor.* Ö1: *Daha önce uygulanmış ve olumlu sonuçlar alınmış olması ve bizim uygulamamız sonucunda da olumlu sonuçlar almamız bize sağladığı bir avantajdır.* Ö12: *Çocuğun derse katılımı artıyor.* Ö8: *En büyük avantajı zaman. Zaman daha verimli oluyor. Programlar sayesinde ne yapacağımızı biliyoruz.* Ö11: *Zamandan avantaj sağlıyor.* Ö45: *Kullandığım zamanlarda sistematik bir şekilde ilerlediğimizde çocuğun eksik yönünü daha net görüyoruz ve buna yönelik çalışmalar*

yapıyoruz. Zamandan tasarruf ve verimli geçirme açısından avantajlar sağlıyor. Ö2: Çocuğun eksikliğine yönelik uygulama yapmamızı sağlıyor. Bu yönleri gidermede avantaj sağlıyor. Ö7: Çocuğun gelişimindeki ilerlemeleri gözlemleyebiliyoruz. Aynı şekilde bunların evde desteklenmesini de sağlayabiliyoruz. Öğrencinin özelliklerine göre bir program hazırladığımız için onları takip etmemizde kayıt altında olması da bizim için iyi olabiliyor. Ne yönde ilerlediğimizi biliyoruz. Ö29: Bir yöntemle yapamadığımızı başka bir yöntemle deneyebiliyoruz. Çocuğun özelliklerine göre yöntem seçmemde fayda sağlıyor. Ö14: Öğretmen öğrenci etkileşimi artırıyor. Çocuk ilerlediğinde. Ö39: Zaman tasarrufu sağlar. Öğretmen ne yapacağım diye düşünmez programlanmış olur her şey. Öğrenci için kalıcı öğrenmeler sağlar. Topluma uyum sağlar, akranlar arasındaki iletişim açısından avantaj sağlar.

BDU'ların Öğretmenlerin Sınıf İçi Performansları Üzerindeki Etkisi

BDU'ların araştırmaya katılan öğretmenlerin Sınıf içi performansları üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri Tablo 9'da gösterilmiştir. Araştırmaya katılan 47 öğretmenden 27'si bu uygulamaların sınıf yönetimi ve planlamada katkı sağladığı öğretmenlerin 15'i bu uygulamaların öğrenci ile iletişim ve etkileşimi sağladığını belirtirken öğretmenlerin 31'i ise motivasyon sağladığını aynı zamanda bu uygulamaların rehber olduğunu belirtmiştir.

Tablo 9. BDU'ların Öğretmenlerin Sınıf İçi Performansları Üzerindeki Etkisi Nelerdir?

Kategoriler	Kodlanan Maddeler	F
Sınıf yönetimi ve planlama	Sınıf yönetimine katkı sağlıyor	27
Öğrenci iletişim ve etkileşim	Öğrenci ile iletişim ve etkileşimi artırıyor.	15
Diğer	Motivasyonumu artırıyor, rehberlik olmayı sağlıyor,	31

Bulgular, öğretmenlerin büyük bir bölümünün BDU'ların sınıf içi performanslarını arttırdığı, gelişimlerini sağladığını göstermektedir. Öğretmenlerin Sınıf içi performansları üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri şu şekildedir: Ö18: Kendimi hem daha çok geliştirebiliyorum hem daha çok araştırma yapabiliyorum. Uzman görüşü alabiliyorum. Meslektaşlarıma danışıyorum. Ö25: Tabii ki geliştiriyor. Ne yapacağımızı biliyoruz, sınıf içindeki performansı iyileşiyor. Motivasyon sağlıyor bize. Ö37: Evet. Uygulamayı yaptıkça performansım geliştirebiliyorum, bilinçleniyorum ve kendimde bir şeyler öğrenebiliyorum. Ö5: Evet, sınıf içerisinde de benim hangi çalışmalarını ve materyallerini yapacağımı gösteriyor. Önümde birşablon var aslında ben de ona göre çalışmalarımı yapıyorum. Ö22: Evet. Ne yapacağım endişesinde kurtarıyor beni, yolumu daha iyi çizmemi sağlıyor, çeşitlilik sağlıyor. Ö36: Evet, düşünüyorum. Hangi yöntemi ve hangi çocukta uygulayacağımı belirlediysem işimi kolaylaştırmış oluyor. Performansına da katkı sağlıyor. Ö10: Zaman yönetimimi kolaylaştırıyor. Önceden tahmin edebiliyorum yöntemlerin alacağı zamanı. Daha çok etkinlik yapabiliyorum. Benimde farkındalığımı

arttırıyor. Yeni gelen çocukta eksikliklerinin daha kolay fark etmemi sağlıyor; Ö24: Evet. Hareket halinde oluyoruz, hem öğrenci hem de benim için daha iyi öğrenme sağlıyoruz; Ö7: Tabi ki, katkı sağlıyor. Çocuk için daha faydalı bilgiler sağlamış oluyor. Moral, motivasyon olarak daha iyi hissediyorum.

Tartışma

Bu çalışmada ÖÖG’li çocuklarla çalışan öğretmenlerin BDU’lar hakkında görüşleri incelenmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde, çalışmaya katılım gösteren öğretmenlerin BDU’yu faydalı bulmalarına, desteklemelerine, etkili ve verimli bir uygulama olarak görmelerine rağmen, bu uygulamalara yönelik bilgi düzeylerinin düşük ve sınırlı seviyede olduğu, aynı zamanda ÖÖG’li çocukların eğitiminde kullanabilecekleri BDU’ları çok az sıklıkta kullandıklarını göstermektedir. Bu bölümde araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda elde edilen bulguların alan yazın taranması dikkate alınarak tartışılmasına, yine bulgular doğrultusunda uygulamaya yönelik öneriler ve ileri araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Öğrenmenin etkili ve verimli bir şekilde gerçekleşmesinde öğretmenler önemli bir faktör olarak görülmekte ve öğretmenlere büyük sorumluluklar (örn., öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntem ve tekniklere hakim olması ve seçtikleri yöntem veya stratejiyi doğru bir şekilde uygulamaları gibi) düşmektedir. ÖÖG’li çocuklarla çalışan öğretmenlerin dersin daha iyi ve verimli bir şekilde ilerlemesini ve çocuklarda öğretimi hedeflenen davranışların gerçekleşmesini sağlamak amacıyla etkililiği kanıtlanmış olan BDU’ların kullanılması, önemli bir referans noktası olarak değerlendirilmektedir. Yine bu çocukların eğitiminde BDU’ların kullanılması ve onlarda istendik yönde gelişmelerinin sağlanmasında yapılan çalışmalar bu uygulamaların ÖÖG’li çocuklar için etkili olduğunu (örn., doğrudan öğretim yöntemi, bilişsel strateji öğretimi gibi) ortaya koymaktadır (Diken, 2015). ÖÖG’li çocuklar için BDU’ları belirleme ve uygulama süreci, öğretmenlerin bu uygulamaları öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlamasını gerektiren dinamik bir süreçtir. Öğretmenlerin gerçekleştirdikleri eğitim faaliyetlerinde ÖÖG’li çocukların gelişmelerini destekleyebilmeleri, dersleri daha etkili, verimli işleyebilmeleri ve öğrencilerde amaçlanan hedeflerin meydana getirebilmeleri için öğretimlerde BDU’lardan yararlanmasının önemi büyüktür.

Alanyazın taranmasında yurt içinde yapılan çalışmaların yurt dışında yapılan çalışmalara kıyasla öğretmenlerin BDU’lara yönelik yapılan çalışmaların sınırlı olduğu ve bu araştırmaların son dönemlerde yaygınlık kazandığı görülmektedir. Bununla birlikte yapılan çalışmanın ulusal alanyazına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmada öğretmenlerin meslek yaşamları boyunca BDU’lar konusunda eğitim alma düzeylerinin (%74,5) lisans eğitimleri sırasında BDU’lara yönelik eğitim aldıklarını (%53,2) ise BDU’lara yönelik daha önce bir eğitime dahil olmadıkları belirlenmiştir. Araştırmanın bu bulgusu, katılımcıların verdikleri diğer cevaplarla karşılaştırıldığında katılımcıların cevaplarında bir tutarsızlık olduğu (örn., birçok farklı yöntemi BDU’lar olarak tanımlamaları gibi)

gözlenmektedir. Her ne kadar lisans eğitimleri sırasında öğretmenlerin çoğunluğu BDU'lara yönelik eğitim aldıklarını belirtse de verilen cevaplar bu konuda bir çelişki oluşturmaktadır. Bu bağlamda lisans eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında bilimsel dayanaklı öğretim yöntemlerinin daha yaygın bir biçimde yer alması gerektiği söylenebilir. Yine BDU'lara yönelik eğitimlerin daha kapsamlı olması ve ders içeriğinde uygulamaya yer verilmesi öğretmenlerin bu uygulamalara yönelik bilgi düzeylerinin arttıracığı, aynı zamanda meslek yaşamlarında daha başarılı olmalarını sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin "Görev yaptığınız kurum bilimsel dayanaklı uygulamaları destekliyor mu?" sorusuna (%74,5) düzeyinde yüksek bir bulguya ulaşılmıştır. Bu bilgide de bir tutarsızlık olduğu gözlenmektedir. Çünkü çalışmaya katılan öğretmenlerin kuruma yönelik olumlu bir izlenim yaratmak için çoğunluğun "evet" cevabı verildiği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BDU'ları tanımlama biçimleri genel olarak, bireyin gerçek yaşamdaki ihtiyaçlarına uygun, uzman kişiler tarafından hazırlanmış olan, nesnel olan, sonuçları belli olan, yol gösterici olan, belli bir kitleye uygulanmış olan, genel geçer olan uygulamalar olarak nitelendirdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenler tarafından yapılan bu tanımlamaların alanyazında BDU'ların tanımlanmasında yer alan değişkenler kısmen benzerlik gösterdiği düşünülebilir. Alanyazında yer alan çalışmalarda BDU'lar genellikle birden fazla araştırmacı tarafından farklı ortamlarda yapılan deneysel ya da yarı deneysel çalışmalar ile belirlenen; etkililiği, geçerlik ve güvenilirliği, etki büyüklüğü olan ve bulguların doğruluğu olumlu sonuçlar neticesinde birden fazla uzman tarafından görüş birliğine varılan kanıt temelli uygulamalar olarak tanımlanmaktadır (Cook ve Cook, 2013). Yine bir başka tanımda BDU'lar geniş çaplı olarak yapılan, nesnel, birçok kez denenmiş, olumlu ve etkili bulgulara ulaşılan, farklı araştırmacılar tarafından farklı ortamlarda denenmiş ve uzmanlar tarafından görüş birliğine varılan bilimsel dayanağı olan kanıt temelli çalışmalar olduğu vurgulanmaktadır (İftar, 2018). Nitekim Tekinarslan ve diğerleri, (2018) çalışmalarında özel eğitim öğretmen adaylarının BDU hakkındaki görüşlerini inceledikleri bir çalışmada öğretmen adayları BDU'ları genel olarak planlı ve programlı olarak yapılan uygulamalar olarak belirtmişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda öğretmen adaylarının BDU hakkında yüzeysel bilgiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler üzerinde bu konuda yapılan benzer bir çalışmada ise öğretmenlerin büyük bir bölümünün bilimsel dayanaklı uygulamaları tanımlamada zorluk yaşadıkları, bilimsel dayanaklı uygulamalar konusunda bilgi sahibi olan öğretmenlerin ise bu uygulamaları "deney ile kanıtlanmış uygulamalar" olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Çalışma bulgularında öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu BDU terimi ve kapsamına yönelik bilgi sahibi olmadıklarını bildirmiştir. Bulgular kapsamında üniversitelerin özel eğitim öğretmenleri yetiştiren bölümlerinde BDU ya yönelik teorik bilgi ve beraberinde uygulama eğitimlerinin artırılması önerilmiştir (Özdemir, 2019). Dolayısıyla yapılan bu çalışmada da öğretmenlerin bilimsel dayanaklı uygulamaları tanımlama da yeterli bilgiye sahip olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bilimsel dayanaklı uygulamalar denildiğinde ilk akıllarına gelen öğretim yöntemlerinin neler olduğu sorulduğunda öğretmenlerin tamamı öncelikli olarak akıllarına ilk UDA (Uygulamalı Davranış Analizi), doğrudan öğretim yöntemi, yanlışsız öğretim yöntemi, basamaklandırılmış öğretim yöntemi olduğunu belirtmişlerdir. Yine öğretmenlerin BDU'lar denilince ilk akla gelen uygulamaların akademik beceri uygulamaları, anlatım yöntemi ve oyunla öğretim gibi yöntemlerin geldiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin ÖÖG'li çocukların eğitiminde kullanılan BDU'lar nelerdir denildiğinde verilen cevapların genel olarak ÖÖG'li çocukların eğitiminde kullanılan/kullanılması gereken BDU'ların neler olduğu konusunda bilgilerinin yeterli olmadığını göstermektedir. Yine bu uygulamaların büyük bir bölümünün ÖÖG'li çocukların eğitiminde kullanılmaması bunu destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında en çok akla gelen uygulamaların ÖÖG'li çocukların eğitiminde kullanılan BDU'lar (Örn., doğrudan öğretim yöntemi veya bilişsel strateji öğretimi gibi) olmaması öğretmenlerin bu uygulamaları sık kullanmadıkları görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu alanyazında yapılan benzer çalışmalar ile (Odom vd., 2005; Yell vd., 2005; Jones, 2009; Gable vd., 2012; Cook ve Odom 2013; Alhossein, 2016; Tekinarslan vd., 2018; Özdemir, 2019; Çil vd., 2022) paralellik göstermektedir. Bu bilgiye ek olarak öğretmenler BDU'ları ÖÖG'li çocukların eğitimlerinde kullandıklarını belirtmişlerdir. Ancak öğretmenlerin daha önce BDU'lar ile ilgili bir eğitim almadıkları dikkate alındığında ÖÖG'li çocukların eğitimlerinde BDU'ları kullanmalarının sınırlılık göstereceği düşünülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin BDU'ları nasıl ve ne düzeyde kullandıklarının belirlenmesi gerekmektedir. Bunun yanında BDU'ların kullanışlığına, uygulanmasına, avantajlarına ve öğrencilerin gelişimlerine katkısına yönelik görüşleri büyük bir bölümünün (%74)'ü bu uygulamaların ÖÖG'li çocukların eğitiminde kullanışlı olduğunu belirtirken (%85)'i bu uygulamaların bireysel eğitimde uygulanmasının kolay olduğunu yine öğretmenlerin (%85)'i BDU'ların sınıf içinde birçok avantaj sağladığını belirtmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin büyük bir bölümünün BDU'ların ÖÖG'li çocukların gelişimlerine katkı sağladığı daha çok akademik ve sosyal yönünü geliştirdiğini göstermektedir. Bu kapsamda BDU'ların benzer araştırmalarda olduğu gibi (Güleç-Aslan vd., 2009) derslerin işlenişini kolaylaştırdığı, öğretimin verimliliğini arttırdığı belirlenmiştir. Rakap ve diğerleri, (2018) tarafından yürütülen çalışmada BDU'ların birçok faydası olduğu ve öğretmenlerin meslek yaşamları öncesinde bu uygulamalar konusunda eğitim almalarının önemli bir konu olduğu belirtilmiştir. Benzer şekilde Özdemir (2019) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenlerin BDU'lardan yararlanılmasının ders verimliliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulgusu Özdemir (2019) tarafından yapılan araştırmanın bulgularıyla da örtüşmektedir. Benzer şekilde Çil ve diğerleri, (2022)' de özel eğitim öğretmenleriyle yaptığı çalışmada öğretmenlerin eğitim ortamlarında bilimsel dayanaklı uygulamaların kullanımını ve yaygınlaştırılmasını desteklediği ve bu uygulamaların etkili olduğunu belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazında yer alan bazı çalışmalarda öğretmenlerin bilimsel dayanaklı uygulamalar üzerine bilgi düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir (Odom vd., 2005; Yell vd., 2005; Jones, 2009; Gable vd., 2012; Cook ve Odom 2013; Greenway vd., 2013; Alhossein, 2016; Rakap vd., 2018; Özdemir, 2019; Çil vd., 2022). Bilimsel dayanaklı uygulamalar ile belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için öğretmenlerin bu konuda eğitim almaları, kendilerini geliştirmeleri ve mesleki gelişimlerinin artırılması önemli bir husustur. Çünkü öğretmenlerin gerek meslek yaşamlarının öncesinde gerekse de meslek yaşamları boyunca BDU'lara yönelik eğitim almaları mesleki öz yeterliklerini geliştirmekte, buna paralel olarak bilimsel dayanaklı uygulamaların olumlu sonuçlar ortaya koymasına katkı sağlamaktadır (Güleç-Aslan, 2017). Bu kapsamda yapılan bu çalışmada öğretmenlerin büyük bir bölümünün bilimsel dayanaklı uygulamalar üzerine eğitim almalarının ve bilimsel dayanaklı uygulamaları ÖÖG'li çocuklar üzerinde uygulama fırsatı bulmalarının eğitimlerin amaçlarına ulaşmasına katkı sağlayacağı söylenebilir.

Bilimsel dayanaklı uygulamalar BDU; birçok ortamda birden fazla araştırmacı tarafından yapılan, birden çok yüksek kaliteli çalışma tarafından desteklenen, çocuklar üzerinde olumlu sonuçlar doğuran, yapılan araştırmanın etkili olduğunu ortaya koyan, geçerlik, güvenilirlik ve etki büyüklüğü olan uygulamalar olarak değerlendirilmektedir (Rakap, 2016). Öğretmenler üzerinde bu konuda yapılan benzer çalışmalarda da öğretmenlerin belirli bir bölümü bu uygulamaları tanımlamada yetersiz olduğu ve yüzeysel bir bilgiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Özdemir, 2019). Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin bilimsel dayanaklı uygulamalar denildiğinde ilk akıllarına gelen öğretim yöntemlerinin neler olduğu sorulduğunda öğretmenlerin ilk akla gelen uygulamaların ÖÖG'li çocukların eğitiminde kullanılmaması öğretmenlerin bu uygulamalara yönelik bilgi düzeylerinin sınırlı olduğu ve bu uygulamaları sık kullanmadıkları ve yararlanma düzeylerinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Son zamanlarda yapılan çalışma da araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Örneğin; Çil ve diğerleri 2022'de Adıyaman ilinde 44 öğretmen ile yapmış olduğu çalışma da öğretmenlerin bu uygulamalar hakkında görüşlerinin sınırlı olduğu ve bu uygulamaları sık kullanmadıklarını çalışma sonucunda öğretmenlerin lisans eğitimleri sırasında bu uygulamalara yönelik bilgi sahibi olmaları, bilgi düzeylerinin artırılması için hizmetiçi eğitimlere yer verilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

ÖÖG'li çocukların eğitiminde derslerin verimli bir şekilde geçmesi ve onların gelişimlerinin sağlanmasında önemli olduğu görülmektedir. Bu çalışmada öğretmenlerin BDU'ları kullanırken derslerin daha iyi olduğu, zamanın daha verimli geçmesini sağladığı, öğretmen öğrenci iletişim ve etkileşimini arttırdığını ve bu uygulamaların öğretmenlere rehber olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma bulgusu yapılan benzer çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmektedir. Örneğin Özdemir (2019) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin bilimsel dayanaklı uygulamalardan yararlanılmasının ders verimliliğini arttırdığı ve Çil vd., (2022) tarafından yapılan çalışma da ise bu uygulamaların öğrencilerin motivasyonlarını sağladığını ve öğrenci iletişimini arttırdığını rapor etmiştir.

Öneriler

BDU'lar eğitim ve öğretim sürecinde hem öğretmenlere hem de ÖÖG'li çocuklara birçok açıdan avantajlar sağlamaktadır. Bu durum ÖÖG'li çocuklarla çalışan öğretmenlerin etkililiği kanıtlanmış olan BDU'ların kullanılması, önemli bir neden olarak değerlendirilmektedir. Ancak BDU'ların doğru bir şekilde uygulanması, istenen amaçlara ulaşabilmesi ve mesleki gelişimlerinin de arttırılabilmesi için öğretmenlerin bu uygulamalara yönelik araştırma yapmaları, makale okumaları, eğitimlere katılmaları ve bu uygulamalar konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu kapsamda öğretmenlerin bu uygulamalar konusunda bilgi sahibi olmaları için hizmet içieğitimlerin verilmesi ve lisans eğitimleri sırasında bu uygulamalara yönelik ders içeriklerinin arttırılması gelişimlerini sağlayabilir. Yine özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde hem özel eğitim alan öğretmenleri hem de sertifikalı öğretmenlerin bu uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmaları için kurum içinde bu uygulamalara yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir. Yine BDU'ların belirlenen amaçlara ulaşabilmesi ve çocuklarda gelişimlerinin sağlanabilmesi için alanyazında yer alan bilgilerden faydalanmak önemli bir göstergedir. Bu doğrultuda özel eğitim rehabilitasyon merkezlerinde kullanılacak ders materyallerinin bu uygulamalara uygun bir şekilde arttırılması sağlanabilir.

Yapılan bu çalışmanın genellenebilirliğini arttırabilmek için İstanbul dışında diğer illerde farklı yöntemler kullanılarak ÖÖG olan çocuklarla çalışan öğretmenlerin bu uygulamalar hakkında bilgilerinin ne düzeyde oldukları ve bu uygulamaları ne sıklıkta kullandıkları araştırılabilir. Bu uygulamaların ÖÖG olan öğrencilerin gelişimlerini sağlamasına ve etkili olduğunun daha iyi görebilmek için nicel çalışmalara yer verilebilir. Yine ÖÖG olan çocuklarda hangi BDU'ların daha çok kullanıldığı ve hangi uygulamanın etkili ve faydalı olduğuna yönelik araştırmalara yer verilebilir. Ek olarak farklı gelişim alanlarına sahip öğrencilerle çalışan öğretmenlerin BDU'lar hakkındaki görüşlerini incelemeye yönelik çalışmalara yer verilebilir. Aynı zamanda ÖÖG'nin türlerinden (disleksi, disgrafi veya diskalkuli) olan çocuklarla çalışan öğretmenlerin BDU'lar hakkında görüşlerini incelemeye yönelik araştırmalara yer verilebilir.

Yazar(lar)ın Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Bu çalışma, birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Araştırmanın verileri birinci yazar tarafından toplanmış, ikinci yazarın katkısı ile analiz edilmiştir. Makalenin yazım aşamasına yazarlar katkıda bulunmuştur. Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Etik Kurul Kararı: Biruni Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 16.06.2021 tarihli toplantısında incelenmiş olup başvuru dosyasının etik yönden uygun olduğuna karar verilmiştir.

Çatışma beyanı: Araştırmada yazarlar arasında ya da diğer kişi/kurum/kuruluşlarla herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve teşekkür: Bu araştırma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır. Çalışmaya gönüllü olarak katılım gösteren öğretmenlere teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- Alhossein, A. (2016). Teachers' knowledge and use of evidence-based teaching practices for students with emotional and behavior disorders. *Journal of Education and Practice*, 7(35), 90-97.
- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders. *American Psychiatric Publishing*.
- Chmiliar, L. (2010), Multiple-Cases designs. In: Encyclopedia of Case Study Research. Mills A J, Eurepas G, Wiebe E, (eds.). SAGE Publications, s: 582-583.
- Cook, B. G., & Cook, S. C. (2013). Unraveling evidence-based practices in special education. *The Journal of Special Education*, 47(2), 71-82. <https://doi.org/10.1177/0022466911420877>
- Cook, B. G., & Odom, S. L. (2013). Evidence-based practices and implementation science in special education. *Exceptional children*, 79(2), 135-144. <https://doi.org/10.1177/001440291307900201>
- Çil, H., Kalkan, S., & Akemoğlu, Y. (2022). Özel eğitim öğretmenlerinin osb'li çocukların eğitimlerinde kullandıkları bilimsel dayanaklı uygulamalara yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Journal of Special Education Research and Practice*, 4(1), 27-48. <https://doi.org/10.37233/TRSPED.2022.0121>
- Diken, İ. H. (2015) *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Pegem Akademi.
- Gable, R. A., Tonelson, S. W., Sheth, M., Wilson, C., & Park, K. L. (2012). Importance, usage, and preparedness to implement evidence-based practices for students with emotional disabilities: A comparison of knowledge and skills of special education and general education teachers. *Education and Treatment of Children*, 499-519. <https://www.jstor.org/stable/42900173>
- Greenway, R., McCollow, M., Hudson, R. F., Peck, C., & Davis, C. A. (2013). Autonomy and accountability: Teacher perspectives on evidence-based practice and decision-making for students with intellectual and developmental disabilities. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 456-468. <https://www.jstor.org/stable/24232503>
- Güleç-Aslan, Y. (2017). Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerle çalışan eğitimcilerin uygulamalı davranış analizine yönelik algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 32(4), 1013-1032. <https://doi:10.16986/HUJE.2017027228>
- Jones, M. L. (2009). A study of novice special educators' views of evidence-based practices. *Teacher Education and Special Education*, 32(2), 101-120. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2008.08.004>
- Kavale, K. A., & Spaulding, L. S. (2008). Is response to intervention good policy for specific learning disability?. *Learning Disabilities Research & Practice*, 23(4), 169-179. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5826.2008.00274.x>
- Melekoğlu, M. A., & Çakıroğlu, O. (2015). *Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklar*. Vize Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Quantitative data analysis. An expanded sourcebook: sage*.

- Odom, S. L., Brantlinger, E., Gersten, R., Horner, R. H., Thompson, B., & Harris, K. R. (2005). Research in special education: Scientific methods and evidence-based practices. *Exceptional Children*, 71(2), 137-148. <https://doi.org/10.1177/001440290507100201>
- Özdemir, D. (2019). Otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin özel eğitim öğretmenlerinin alan yeterlilikleri bağlamında bilimsel dayanaklı uygulamalar hakkındaki görüşleri, (Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Özmen, R. G. (2017). *Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler*. Pegem Atıf İndeksi, 369- 401.
- Patton, M. Q. (1987). How to use qualitative methods in evaluation. No. 4. Sage .
- Pierangelo, R., & Giuliani, G. A. (2006). *Learning disabilities: A practical approach to foundations, assessment, diagnosis, and teaching*. Allyn & Bacon.
- Rakap, S. (2016). Özel eğitim (Special education). İçinde: Özel eğitimde bilimsel dayanaklı uygulamalar (Evidence-based practices in special education). V. Aksoy, (ed.). Pegem Akademi, s: 181-211.
- Rakap, S., Balıkcı, S., & Kalkan, S. (2018). Teachers' knowledge about autism spectrum disorder: The case of Turkey. *Turkish Journal of Education*, 7(4), 169-185. <https://doi.org/10.19128/turje.388398>
- Seo, Y. J., & Bryant, D. P. (2009). Analysis of studies of the effects of computer-assisted instruction on the mathematics performance of students with learning disabilities. *Computers & education*, 53(3), 913-928. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2009.05.002>
- Tekin İftar, E. (2018). Özel eğitimde bilimsel-dayanaklı uygulamalar: tarihçe, tanım ve öneriler. *Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü*, 1-6.
- Tekinarslan, İ. Ç., Arı, A., Bozak, B., Çay, E., & Çiçek, M. (2018). Special education teacher candidates' views on evidence-based practices. Özel eğitim öğretmen adaylarının bilimsel dayanaklı uygulamalar hakkındaki görüşleri. *Journal of Human Sciences*, 15(3), 1756-1772. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/5373>
- Werts, M. G., Culatta, R., & Tompkins, J. R. (2007). *Fundamentals of special education: What every teacher needs to know*. prentice Hall.
- Yell, M. L., Drasgow, E., & Lowrey, K. A. (2005). No child left behind and students with autism spectrum disorders. *Focus on autism and other developmental disabilities*, 20(3), 130-139. <https://doi.org/10.1177/10883576050200030101>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.